

N:o 178.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 22 maj 1907.

— — — — Andra Kammaren den 22 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående undervisningen i landthushållning.

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 16)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 33)

Till Konungen.

Uti inom Riksdagen väckta motioner hafva framställts förslag rörande vidtagande af åtgärder för åstadkommande af en förbättrad undervisning i landthushållning, särskildt för de mindre jordbrukarne.

Enligt Riksdagens mening äro i vissa afseenden förbättrade och mer tidsenliga anordningar af nöden i fråga om yrkesundervisningen för jordbrukets utöfvare i vårt land.

Beträffande den undervisning, som vid landtbruksinstitutet å Ultuna och Alnarp meddelas i syfte att utbilda landtbrukslärare och ledare af större jordbruk, har förslag om en mer tillfredsställande organisation redan väckts inom landtbruksstyrelsen. I anledning häraf hafva på nämnda styrelses föranstaltande planer utarbetats för en utvidgning af kurserna vid landtbruksinstitutet i ändamål att en bättre utbildning af blifvande landtbruksskolelärare och statskonsulenter i jordbruk må åvägbringas. Framställning i syfte att en dylik utvidgning må kunna genomföras torde i sinom tid af landtbruksstyrelsen komma att göras.

Hvad angår landtbruksskolorna i riket, hvilkas uppgift förnämligast är att utbilda förmän och arbetsledare för det större jordbruket, så hafva 11 stycken föreståndare för dylika skolor till landtbruksstyrelsen ingifvit en framställning om förändring i dessa anstalters organisation. Utan tvifvel har denna framställning i vissa afseenden fog för sig. Förändrade tidsförhållanden hafva medfört nya åskådningar och nya behof, hvilka landtbruksskolorna i sin nuvarande anordning icke fullt motsvara. Utnyttjandet af elevernas arbetskraft för skötseln af det jordbruk, som i hvarje fall bedrifves i förening med landtbruksskola, torde för framtiden knappast kunna ske i samma omfattning som hittills. I stället lär ett bättre tillgodoseende af den teoretiska undervisningen vara nödigt, enär krafven i detta afseende genom jordbrukets stigande utveckling ej oväsentligt ökats. En förändring i denna riktning af landtbruksskolornas organisation torde möjligen komma att i någon mån öka kostnaderna för dessa skolors upprätthållande. Olägenheten häraf skulle emellertid kunna undanröjas genom en motsvarande minskning i landtbruksskolornas antal och torde helt visst den betydelsefulla uppgift dessa skolor utan tvifvel fortfarande hafva att fylla, kunna tillgodoses äfven genom ett något mindre antal sådana skolor.

För det medelstora jordbruket, hafva under de senare årtiondena s. k. landtmannaskolor inrättats, oftast i förening med förut befintliga folkhögskolor. Om verksamheten vid dessa landtmannaskolor höras i regeln blott erkännssamma omdömen och synas de i allmänhet på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Där önskingar om förändringar i dessa skolors anordning uttalats, hafva de mestadels gått ut därpå, att tillträdet till desamma borde göras lättare. För sådant ändamål borde rikligare anslag beviljas, så att understöd i form af stipendier kunde i större antal tilldelas eleverna, hvarjämte fordringarna för inträde ej borde ställas för höga. Särskildt borde ej, såsom vid en del landtmannaskolor lär vara fallet, krafvet på förut genomgången folkhögskolekurs uppställas som oeftergifligt.

Minst tillgodosedda i fråga om anstalter för bibringandet af en god yrkesutbildning äro härtilldags utöfvarne af det mindre och minsta jordbruket, de s. k. småbrukarne. Det är i främsta rummet för deras räkning som bättre undervisningsanstalter i jordbrukslära äro af behofvet påkallade. Det mindre jordbruket har under de senare årtiondena blifvit föremål för en ständigt växande uppmärksamhet. Man har inom allt vidare kretsar kommit till insikt om den stora betydelse, som jordbruksnäringen i denna form vid en starkare utveckling skulle kunna få i nationalekonomiskt afseende. Men tillika har det genom erfarenheter både

här hemma och utomlands blifvit uppenbart, att det s. k. småbruket endast under förutsättning af en verkligt rationell skötsel och i förening med lämpliga binärningar kan ernå sin rätta blomstring. Om ett dylikt småbrukssystem skall kunna åvägbringas och utvecklas till större betydelse för landet, så är det därför nödvändigt, att en väl ordnad och lätt tillgänglig undervisning om dess grunder och om sättet för dess utöfning bringas till stånd.

Visserligen har redan före detta åtskilligt gjorts för småbrukets främjande i vårt land. Särskildt må härvid erinras om de under senare år anordnade kortare undervisningskurserna för mindre jordbrukare. Dessa undervisningskurser torde emellertid icke i sin nuvarande form kunna anses för ändamålet tillräckliga. De torde dock böra blifva den grund, hvarpå man lämpligen kan bygga vid en fortsatt utveckling af undervisningsanstalterna för småbruket. Utvecklingen bör ledas i den riktningen, att undervisningen först och främst göres lättare tillgänglig för dem, hvilka äro i behof af densamma. Så långt möjligt bör deltagandet i kurserna blifva kostnadsfritt för eleverna äfven i det afseendet, att understöd lämnas till utgifterna för logis, kosthåll och resor. Kurserna böra förläggas till platser, där ett mönstergillt jordbruk, helst i form af småbruk, bedrifves, på det den teoretiska undervisningen i alla lämpliga fall må kunna förbindas med förevisningar i jordbrukets praktik. Det synes sålunda böra tagas i öfvervägande, huruvida icke i hvarje län en eller annan mindre kronoegendom skulle kunna upplåtas för dylik åskådlig undervisning i småbruk. Till en sådan plats skulle då jämväl länets landtmannaskola kunna förläggas, och kurserna vid denna kunde anordnas i omväxling med undervisningskurser för småbrukare. Ett dylikt system behöfde icke utgöra hinder för att kurser af sistnämnda slag anordnades jämväl på andra platser i länet, där ett mönstergillt jordbruk förefunnes och kunde lämna nödigt förevisningsmaterial. I brist på lämplig kronodomän kunde undervisningsanstalterna i fråga med lika stor fördel anordnas å en för ändamålet inköpt eller af enskild ägare på grund af särskildt aftal upplåten egendom.

Såsom redan antydt bör i all synnerhet vid undervisningskurserna för småbrukare stor vikt läggas vid jordbrukets binärningar, såsom fruktodling, bi- och fjäderfäskötsel m. m. Dessa och andra liknande näringsfång, bland hvilka jämväl må nämnas slöjder och handtverk, äro för småbruket af den största betydelse. I vissa fall torde för bibringande af en mera grundlig kännedom om en eller annan binärings utöfvande anordnandet af särskilda undervisningskurser vara ändamålsenligt.

Riksdagen håller före att en efter dessa grunder anordnad yrkesundervisning för landets jordbrukare skulle kraftigt främja utvecklingen af vår modernäring. Naturligtvis måste jämväl öfriga här ej särskildt berörda åtgärder och anstalter för jordbrukets höjande, hvilka hittills kommit till användning, äfven framgent i mån af behof och lämplighet tagas i bruk för samma ändamål. Hvad det mindre jordbruket angår, må härvid särskildt erinras om åtgärderna för premiering af mindre jordbruk, om anslag till studieresor för jordbrukare o. s. v.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen, som för sin del anser frågan om åvägabringandet af bättre anstalter för beredande af undervisning åt det mindre jordbrukets idkare framför andra på detta område vara förtjänt af uppmärksamhet, anhålla, det Eders Kungl Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån, i samband med de hittillsvarande landtbruksskolornas ombildning eller minskning i antal eller med andra ändringar i fråga om landtbruksundervisningen, särskilda åtgärder kunde vidtagas för inrättande af öfningsskolor i landthushållning å härför lämpliga mindre gårdar i syfte att bereda mindre jordbrukare, gifta och ogifta, män och kvinnor, tillfälle till icke blott teoretisk undervisning utan äfven praktisk handledning i landtbruket och dess binäringar under en eller flera månader medels förevisningar, beräkningar och planmässigt deltagande i sådana arbeten, som för småbrukets ekonomiska resultat äro af särskild betydelse.

Stockholm den 22 maj 1907.

Med undersåtlig vörndnad.